

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

56. An correctio sit facienda de peccato habituali, si non est periculum labendi? Ex quo infertur, an peccator, non statim ac peccat, teneatur de peccato conteri, sed cum aliqua latitudine temporis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Et confirmo. Si enim ob maiorem securitatem, maioremque humilitatem, & submissionem propriam cessante sine correctione, liceret delicta fratris emendati superiori deferre, liceret, inquam, non vni, sed pluribus superioribus manifestare, vt sic delinquens amplius humiliaretur, & securior a reincidentia esset, quod nullus debet concedere: Ergo. Et ideo videtur dicendum vtramque sententiam probabilem esse.

4. * Non desinat tamen hic adnotare quod Hurtadus de Mendoza affirmatiuum sententiam videtur docere, sic enim ait *vol. 2. disp. 162. sect. 28. §. 22.* In Religionibus in quibus dicitur cum magna dependentia subiectorum a Prælatis, licita est ordinariè immediata delatio criminis emendati, quod adhuc est recens, & commissum tempore non longe distante. Probatur: quia in talibus criminibus, quando sunt viscosa, quam difficilè abijunguntur, vt luxuria, furtum, detraçtio, & similia: ordinariè est probabile periculum relabendi. Qui enim heri luxuriatus fuit, aut furatus, licet se Sacramento expiauerit confessionis, nonne timebitur probabiliter hodie relapsurus, si in eadem occasione versetur? Longa & certior quam vellemus, est experientia peccata huius generis raro euenire vnica vice & non repeti multoties. At non potest à priuato præcaueri ordinariè, potest autem à Prælato: ergo delicta possunt deferri. Antiquata verò iam sunt in obliuione, & sine fructu recenserentur: in Religionibus autem vbi administratio est monarchica, id legi est vile: quia Generalis cognitio criminibus suorum adhuc recentibus, dabit operam eis occupandis, vbi sine periculo vacent honestis muneribus. Ita Hurtadus. Vide Turrianum etiam in 2. 2. 2. 1. 1. disputat. 89. dub. 4.

RESOL. LXI.

An correctio sit faciendâ de peccato habituali, si non est periculum relabendi?

Ex quo inferitur, an peccator, non statim ac peccat, teneatur de peccato conteri, sed cum aliqua latitudine temporis, & in articulo mortis? Ex p. 7. r. 3. Resol. 11.

§. 1. Affirmant non contemnendi Doctores, & ita docet Valentia tom. 3. disput. 3. quæstion. 10. punct. 1. Suarez de Charitate disp. 8. sect. 3. num. 8. Bañ. 2 in 2. 2. quæst. 32. art. 3. dub. 2. ad 4. Bonacina disput. 3. quæst. 4. punct. 7. num. 4. Aragonius art. 2. dub. 1. corol. 1. quibus omnibus adde sapientissimum Hurtadum de Mendoza vol. 2. disp. 162. sect. 7. §. 68. Probatur hæc opinio; quia peccatum commissum, & non emendatum secluso periculo in aliud relabendi, est secundum se, materia grauis huius virtutis, sed ad grauem eius materiam obligamur, quoties sine graui incommodo cum spe fructus eam possumus exercere: ergo peccatum commissum, & non emendatum secundum se nos grauius obligat. Minor positio est per se nota, & licet quida satis ex dictis. Item & ab exemplo elemosynæ corporeæ, quæ in materia graui nos obligat, quando sine incommodo possumus de superfluo erogare stipem, vt sæpè dixi. Ratio etiam à priori; quia æquitas fraternitatis exposcit: vt ego curam de fratre grauius indigenti, quando sine incommodo possum, ne eliciente vno alius ebrinus sit. Maior est multò clarior: quia materia correctionis est materia spiritualis proximi, vt materia elemosynæ est materia corporalis: ergo miseria grauis spiritualis est materia grauis huius virtutis, sicut egestas grauis est grauis misericordiæ materia; sed peccatum mortale habituale,

Tome VII.

secundum se, secluso periculo noui peccati, est miseria grauis; siquidem concitat inimicitiam Dei, & hominem reddit obnoxium æterno supplicio: ergo.

2. Quod si hæc ratio probaret singulos teneri ad agendam penitentiam cum primum possunt, non propterea non probat conclusionem hæc. Si autem demus nullum teneri agere penitentiam cum primum potest, adhuc hæc conclusio probatur hac ratione: quia penitentia materia est peccatum detestandum, non quia malum sit peccatoris; sed sub alio conceptu. At materia correctionis est malum peccatoris, quod nos obligat cum primum, si cætera occurrant, quia est materia grauis eius virtutis.

3. Dices, charitatis in nosmetipsos non obligat nos ad abigenda hæc mala cum primum: ergo nec charitas in proximum. Nego consequentiam: quia correctio non obligat ad repellendum peccatum alienum; sed ad proponendum peccatori ob oculos, quibus rationibus teneatur ad penitentiam agendam. Hoc autem vnusquisque in se id cogitat, quando est animo tam sedat, vt possit alium corrigere, & b quod quidquid ipse tenetur hic & nunc proximo præstare, id fibimet præstat.

4. Et ideo Caspensis in *Cursu Theol. tom. 2. tract. 17. disp. 6. sect. 1. num. 7.* sic ait. Difficultas est an sit obligatio corripiendi fratrem quando peccatum commissum est, nullum est periculum iterum relabendi, manet tamen in statu peccati. Et satis communis sententia docet, in eo euentu hoc præceptum non obligare, quia ipse peccator tunc non tenetur seipsum liberare à peccato habituali, quia homo statim post peccatum non obligatur ad retractandum illud, & ad reconciliationem cum Deo: ergo neque alius tenetur illum corrigere, & exhortari, vt reconcilietur cum Deo. Mihi verò opposita sententia videtur valde probabilis, quia peccatum commissum, & non emendatum, secluso periculo in aliud relabendi, est secundum se materia grauis huius virtutis, ac proinde obligat quoties sine graui incommodo eam possumus exercere; materia enim huius virtutis est miseria grauis spiritualis fratris, sicut egestas grauis, est grauis materia elemosynæ: at peccatum mortale habituale præcisè, & ex se, secluso periculo relabendi in aliud peccatum, est materia grauis, siquidem reddit hominem Dei inimicum, & obnoxium æterno supplicio. Ex quo patet responsio ad fundamentum contrariæ sententiæ, quia materia penitentia est peccatum detestandum, non quia malum sit peccatoris, sed sub alio conceptu: at materia correctionis est malum peccatoris, quod statim obligat; quia est materia grauis. Falsum etiam est, me non teneri lege charitatis, in aliquibus occasionibus ad faciendum aliquid quod ipse secum non tenetur facere, sed potest licitè omittere, v. g. Ego teneor subuenire proximo in graui necessitate corporali, & tamen ipse potest in eâ manere, nulla adhibita diligentia, sed eam velle pati pro Christo, ipse potest velle esse sine honore, quod ego illi optare non possum. Ita Caspensis.

5. Sed his non obstantibus, ego negatiuæ sententiæ adhareo, quam tenet nouissime Trullenchi in *Decalogum tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. numero 3.* Turrianus in 2. 2. tom. 1. dub. 86. num. 2. Coninch. de charitate, disp. 28. dub. 6. num. 117. Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 2. Sanchez *Opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 2. n. 3.* Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 2. n. 6. Gaspar Hurtadus disp. 6. de correct. diff. 4. Reg naldus tom. 1. lib. 4. c. 2. §. 7. 3. 3. 2. Villalobos in *Summa tom. 2. tr. 4. difficult. 2. n. 4.* & alij: Et rationes adducit Castrus Palaus; quia non censetur proximus in graui necessitate esse constitutus, nisi ex occasione peccati commissi sumat occasionem illud peccatum committere.

D d

committendi, aut probabiliter existimetur ita permanurum in illo peccato, vt suo tempore de illo non doleat: quod iam est nouum peccatum. Extra hoc periculum perseverantia in peccato, etiam si grauis miseria sit; non tamen ex misericordia videris obligatus procurare illam tollere. Si enim ipse ex charitate sui, quae strictius obligat non obligatur statim illam miseriam depellere, quare tu ex misericordia obligandus es procurare? Non enim coherere videtur te esse obligatum corrigere; & alium non esse obligatum admittere correctionem. Cum igitur

*Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. R. 85. §. Secunda. & ex lata doctrina R. 86. quamuis recitaturue signanter à lin. 3.

* peccator non statim ac peccat, teneatur de peccato conteri, (vt ferè omnes Doctores fatentur, cum D. Thom. 4. dist. 17. quest. 3. artic. 1. questiuicula 4. ad 2. Sotus, ibid. quest. 2. artic. 6. Dur. quest. 10. Ioann. Med. Codic. de penit. quest. 6. Navarr. in Summa cap. 1. numer. 27. & 29. Suar. de penitent. disp. 1. §. sect. 5. non tenetur correctionem admittere, quae sibi tunc adhibetur. Ergo nec tu videris obligatus illi correctionem facere. Et confirmo. Peccatum proximi non potes tollere per correctionem immediate; sed media voluntate ipsius peccatoris. Ergo quando peccator non tenetur apponere suam voluntatem ad tollendum peccatum, nec teneris tunc correctionem apponere, cum correctio ad tollendum peccatum proximi ordinetur, quod tolli non potest nisi media voluntate ipsius. Vnde vtramque sententiam probabilem esse asserit Machadus de Perfecto Conf. tom. 1. lib. 2. part. 2. tract. 6. docum. 11. num. 5. vbi sic ait. *I aunque es muy probable opinion, que este precepto de la correccion fraterna no solo obliga à procurar, que el proximo no cayga en pecado; sino tambien à levantarlo, despues de caydo en el. Con todo esso es mas probable, y de Autores muy graues, que la fuerza deste precepto solamente obliga à procurar por la correccion fraterna, que el proximo no cayga en pecado, quando està proximo para caer en el.* Ita ille. Et tandem nouissimè Franciscus del Castillo in 3. sent. tom. 2. disp. 6. de Correct. quest. 3. part. 1. num. 2.

6. Verùm Lorca in 2. 2. D. Thoma, quest. 33. art. 5. sect. 3. disput. 41. num. 11. putat inter supradictas sententias non esse dissidium: sic enim asserit. Tertio est dubium, vtum materia correctionis sit peccatum futurum, an etiam praeteritum? Non potest negari, peccatum praeteritum quod permanet actu, complacentia, perseverantia, aut obligatione satisfactoris, esse materiam correctionis, neque id vllus negat; quia huiusmodi peccatum in futurum pender. Nec etiam negari potest, peccatum praeteritum, cuius emendatio, & penitentia constat, inepetè corrigi; quia fructus correctionis est emendatio, quae si adest cessat necessitas medi. Solum est difficultas, quando peccatum omnino transit actu, & solum remanet reatu, quia qui peccauit in reatu, permanet non actu penitentia, Glossa in cap. Si peccauerit, 2. quest. 1. & cap. Qui alium, de heret. & eam sequuti Syluester, verb. correctio, quest. 1. Angel. eod. verb. num. 1. affirmant, quando peccatum non perseverat actu, solos Praelatos obligari ad correctionem, non ceteros. Dum verò hanc obligationem Praelatis imponunt, loquuntur de correctione iudiciali non de fraterna. Id clarius prosequitur Abulen. quest. 83. qui apertè docet, non esse praecceptum corripiendi peccatum, quod nullo modo manet actu, sed solo reatu, quia non est per penitentiam deletum. Probat. Quia incertum est, & constare non potest, an homo egerit penitentiam, necne; praeteritum cum sufficiat occulta contritio ad remissionem culpae. Quando ergo nullo signo constat perseverantia actualis complacendo, repetendo, aut omitiendo satisfactionem debitam, temerè aliquis

corrigeret tanquam impenitentem, quem scire non potest, an penituerit.

7. Contra verò Adrian. quest. illa, §. secunda propositio, impugnat hanc sententiam, & probat, debitum esse corrigere peccatum, quod permanet reatu. Quoniam non minus debitum est lege charitatis extrahere hominem à miseria, in quam incidit, quam cauere, & praeservare ne incidat. Et verò Marb. 1 §. potius loquuntur de peccato praeterito, si peccauerit, quàm de futuro, vel quod in futurum pender.

8. Sed videtur inter has sententias non posse esse dissidium. Nam vera peccatum praeteritum, quod permanet solo reatu per se est materia correctionis, vt probat fundamentum secundae sententiae, & ideo si constat, non esse actam penitentiam, concipiendum est. Quod tamen intellige, non esse debitum strictiori vinculo, quàm peccator ipse teneatur penitentiam agere; non enim plus me obligat elucere à peccato, quàm peccatorem ipsum: cum igitur peccator ipse non teneatur statim penitere, sed cum aliqua latitudine temporis, & * in articulo mortis, non amplius tenetur alius illum admonere. Sed praetera tenetur, vel non, & an perseveret in reatu peccati vt probat argumentum prioris sententiae; Quare nisi is, qui peccauit, omittat confessionem annualem, vel in articulo mortis, vix vnquam erit casus, quo de peccato, quod solo reatu maneat, corripiendus sit. Hinc vltimè Lorca: Patet tamen ex dictis in omnium sententiarum quòd si proximus peccauit, & insuper est in peccato iterum labendi, omnes Doctores censent tunc proprie esse obligationem correctionis, quis proximus est in graui miseria. Tum ob peccatum commissum, tum ob periculum simile committendi. Item haec diuinus ibi periclitatur. Ergo, &c.

RESOL. LVII.

An quis teneatur corrigere peccantem alia ratione emendandum? Ex p. 7. tr. 3. Res. 25.

§. 1. Respondeo, quòd vt teneat fratrem peccantem corrigere, requiritur, vt hoc sit hinc & nunc necessarium ad eius emendationem. Vt contingit quando nisi eum corripiam creditur minusquam emendandus, aut nimis diu in peccato haerens, aut saepe idem repetiturus, aut alia eius occasione facturus. Si enim sit omnino probabile ipsum, aut per se, aut per aliorum correctionem emendandum, sine periculo vitii per meam omissionem peccandi, non est in necessitate respectu mei, atque ita non obligor saltem grauius, ei dare elemosinam spiritualem. Sicut proximo patienti necessitatem corporalem non teneor dare elemosinam, quando ipse per se potest sibi necessaria acquirere, aut alij eruduntur sufficienter ea administraturi. Non sufficit tamen quòd addint alij, qui possint, aut etiam magis quàm ego teneantur talem ex corporali, aut spirituali necessitate eripere, nisi omnino probabiliter credam eos hoc facturos: nam aliàs sicut quòd illi hoc possint & teneantur facere, non iuvat indigentem, nisi id de facto faciant; ita non soluit me ab obligatione, nisi ego merito credam eos hoc facturos. Et haec conuincit Coninch. disp. 10. dub. 6. num. 115. Valentia tom. 3. disp. 3. quest. 10. p. 1. dub. 2. Turrianus in 2. 2. tr. 1. disp. 86. dub. 2. & Villalobos in suam. tom. 1. tract. 4. diff. 3. num. 5. & alij.

RESOL.